

> Retouradres Postbus 20401 2500 EK Den Haag

Tulip Oil Netherlands offshore B.V.
Alexanderstraat 18
2514 JM Den Haag

**Directoraat-generaal Klimaat
en Energie**
Directie Warmte en Ondergrond

Bezoekadres
Bezuidenhoutseweg 73
2594 AC Den Haag

Postadres
Postbus 20401
2500 EK Den Haag

Overheidsidentificatienr
00000001003214369000

T 070 379 8911 (algemeen)
www.rijksoverheid.nl/ezk

Datum **15 AUG 2019**
Betreft Wijziging instemmingsbesluit winningsplan Q10-A

Ons kenmerk
DGKE-WO / 19186214

Uw kenmerk
-

Bijlage(n)
-

Instemmingsbesluit

1. Aanvraag

De minister van Economische Zaken en Klimaat (hierna: de minister) heeft op 24 april 2019 een verzoek ontvangen (gedateerd: 18 april 2019) van Tulip Oil Netherlands offshore B.V. (hierna: de Tulip Oil) tot wijziging van het winningsplan Q10-A van 13 april 2018. De minister heeft bij besluit van 23 januari 2019 (kenmerk; DGKE-WO / 19012741) zijn instemming aan het winningsplan Q10-A gegeven.

Het verzoek tot wijziging van het instemmingsbesluit met het winningsplan Q10-A betreft het boren van één extra put Q10-A-06 ten behoeve van de productie-optimalisatie. De extra put brengt geen wijziging in de te winnen hoeveelheden gas die in het winningsplan Q10-A is opgenomen. Deze extra boorput is benodigd om ten gevolge van compartimentalisatie de volumes uit het centraal/westelijk gedeelte reservoir te kunnen produceren. De volumes te winnen gas door middel van de reeds vergunde boorput Q10-A-04 worden nu verdeeld over de boorputten Q10-A-04 en Q10-A-06. Deze volumes uit de reservoirs Zechstein 1 en 2 zijn in het instemmingsbesluit van 23 januari 2019 als maximum hoeveelheid te winnen gas vastgelegd.

Het gasvoorkomen ligt geografisch gezien in de bodem onder de Noordzee.

2. Beleid gaswinning in Nederland

In de brief van de minister aan de Tweede Kamer van 30 mei 2018 (Kamerstukken II 2017-18, 33529, nr. 469) over gaswinning uit de kleine velden en de energietransitie, legt het kabinet de prioriteit bij een zo snel mogelijke overgang naar duurzame energie. Zolang het nodig is wil het kabinet aardgas uit de kleine velden winnen, waar en voor zover dit veilig kan. Hoewel in de gebouwde omgeving stevig wordt ingezet op het geleidelijk afbouwen van het gebruik van aardgas, speelt aardgas de komende decennia nog een essentiële rol in de Nederlandse energievoorziening. Op dit moment is de Nederlandse energievoorziening nog voor meer dan 90% afhankelijk van fossiele brandstoffen (olie, gas, steenkool). Aardgas voorziet in ruwweg 40% van onze primaire energiebehoefte. Aardgas is de fossiele brandstof met de minste CO₂-uitstoot en dus het minst belastend voor het klimaat. In de overgang naar duurzame energie, blijft aardgas de komende decennia nog steeds nodig voor de industrie, voor het verwarmen van een groot deel van de huizen en voor het in stand houden van een

betrouwbare elektriciteitsvoorziening. Wanneer aardgas veilig kan worden gewonnen is het wenselijk dit uit de Nederlandse bodem te winnen. Nederland is dan minder afhankelijk van gasimport en de schonere winning in Nederland beperkt ook de met de winning samenhangende mondiale uitstoot van CO₂.

3. Juridisch kader

3.1. Mijnbouwregelgeving

Het verzoek tot wijziging van het instemmingsbesluit dient te worden getoetst aan de Mijnbouwwet (hierna: Mbw) en de daarop gebaseerde regelgeving. De artikelen 34 en 36 van de Mbw vormen het juridisch kader waaraan een verzoek tot wijziging van het instemmingsbesluit wordt getoetst. Uit artikel 34, vierde lid, onder b van de Mbw volgt dat afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht (hierna Awb) niet van toepassing is bij een wijziging van ondergeschikte aard, omdat die niet leidt tot een andere beoordeling van:

- de effecten van de wijze van winning, alsmede daarmee verband houdende activiteiten,
- de effecten van bodembeweging als gevolg van de winning en de maatregelen ter voorkoming van schade door bodembeweging en
- de risico's voor omwonenden, gebouwen en infrastructurele werken of de functionaliteit daarvan.

Ter beoordeling of de minister het instemmingsbesluit kan wijzigen, toetst de minister de wijziging aan artikel 36, tweede lid van de Mbw. De minister kan zijn instemming geheel of gedeeltelijk weigeren of daaraan voorschriften of beperkingen verbinden, indien dat gerechtvaardigd wordt door één van de volgende belangen:

- de veiligheid van omwonenden,
- het voorkomen van schade aan gebouwen of infrastructurele werken of de functionaliteit daarvan,
- het belang van planmatig gebruik of beheer van delfstoffen, aardwarmte of andere natuurlijke rijkdommen,
- de nadelige gevolgen voor het milieu,
- de nadelige gevolgen voor de natuur.

Artikel 36, tweede lid, van de Mbw bepaalt voorts dat de minister de instemming kan verlenen onder beperkingen of daaraan voorschriften kan verbinden, indien deze gerechtvaardigd worden door een grond als genoemd in artikel 36, eerste lid.

3.2 Voorbereidingsprocedure

Het verzoek van de Tulip Oil van 24 april 2019 betreft de uitbreiding van het aantal boorputten met één put. Dit verzoek om wijziging van het instemmingsbesluit is nodig om het totale volume te kunnen produceren waarmee op 18 januari 2019 is ingestemd. Voor het overige wordt het winningsplan Q-10-A niet aangepast.

De minister is van oordeel, dat de verzochte aanpassing met de uitbreiding van één productieput een wijziging van ondergeschikte aard is, omdat deze wijziging van de productie niet leidt tot een andere beoordeling van de effecten en risico's,

dan die hierboven zijn genoemd. De minister motiveert dit verder onder punt 5 van dit besluit. Daarom is, gelet op artikel 34, vierde lid onderdeel b, van de Mbw, afdeling 3.4 van de Awb niet van toepassing. De minister heeft advies gevraagd aan het SodM (artikel 127 Mbw), de Tcbb (artikel 35, tweede lid, en artikel 114, tweede lid, onderdeel a, Mbw).

Belanghebbenden die het niet eens zijn met dit besluit kunnen bezwaar maken tegen dit besluit. Meer informatie hierover staat onderaan dit besluit.

4. Adviezen naar aanleiding van de aanvraag

Over het winningsplan Q10-A hebben de volgende adviseurs, op verzoek van de minister, advies uitgebracht:

- het SodM heeft bij brief van 17 juni 2019 advies uitgebracht (kenmerk: 19127304/ADV-232). Voor de beoordeling van het winningsplan Q10-A-Res 4.0 heeft het SodM advies gevraagd aan TNO voor de verificatie van de berekeningen op de onderdelen doelmatige winning, bodemdaling en de SRA; TNO heeft bij brief van 7 juni 2019 (kenmerk: AGE 19-10.043) haar advies uitgebracht. Het SodM heeft in haar advies tevens verwezen naar haar advies van 17 juli 2018 (kenmerk 18005946) met betrekking tot het vigerend winningsplan;
- de Tcbb heeft bij brief van 2 juli 2019 advies uitgebracht (kenmerk: TCBB/19166996). De Tcbb heeft in haar advies tevens verwezen naar haar advies van 13 november 2018 (kenmerk Tcbb / 18289188).

5. Beoordeling van de effecten

Hieronder wordt per onderwerp op hoofdlijnen beschreven wat Tulip Oil hierover in het winningsplan heeft opgenomen. Daarna volgt (indien van toepassing) het advies van de adviseurs en de beoordeling door de minister, waarbij op basis van een integrale afweging beargumenteerd wordt of het advies of de aanbeveling wordt overgenomen.

5.1. De effecten van de wijze van winning

Verzoek tot wijziging instemmingsbesluit

Het gasveld Q10-A is recent in productie genomen. Het eerste instemmingsbesluit dateert van 23 januari 2019. Tulip Oil verwacht uit de Zechstein 1 en 2 reservoirs 3747 Nm³ gas te kunnen winnen met behulp van de boorputten Q10-A-4 en Q10-A-6. De verwachte uiteindelijke winningsfactor van dit volume ligt op 78% van dit voorkomen. Tulip Oil geeft aan dat de verwachte einddatum na 25 – 40 jaar productie op basis van het winningsplan 2059 zal zijn. De productie zal worden gestopt zodra de operationele kosten hoger worden dan de opbrengsten.

Adviezen

Advies SodM

Het SodM geeft allereerst aan, mede gelet op het advies van TNO, dat de extra boorput geen invloed heeft op de totale volumes omdat de volumes van de eerdere put Q10-A-04 nu wordt verdeeld over Q10-A-4 en Q10-A-6. Daardoor blijven eerdere analyses van de bodembeweging die zijn neergelegd in het advies van het SodM van 17 juli 2018, ongewijzigd. In het winningsplan wordt geen melding gemaakt van veranderingen in de werkwijze met betrekking tot

hydraulische stimulatie. Het SodM verwacht daarom dat er met een extra boorput geen significante nadelige gevolgen voor het milieu plaats zullen vinden. Voor de aanvang van de hydraulische stimulatie zal de activiteit via een werkprogramma dienen te worden beoordeeld.

Het SodM komt tot de conclusie dat de voorgestelde winning naar de huidige kennis en technieken, planmatig en efficiënt zal worden uitgevoerd.

Beoordeling van de wijze van winning

De minister heeft beoordeeld of de effecten van de wijze van winning en de daarmee verband houdende activiteiten, door de gevraagde wijziging anders worden dan in het winningsplan van 13 april 2018 zijn omschreven en waarmee hij op 23 januari 2019 heeft ingestemd. Tevens heeft de minister gekeken of de winning wordt aangemerkt als planmatig.

Bij zijn beoordeling heeft de minister tevens het advies van het SodM van 17 juli 2018 betrokken.

Het doel van de voorgestelde wijziging is om, door plaatsing van een nieuwe boorput, de te verwachten hoeveelheid te winnen gas, die in het winningsplan van 13 april 2018 is opgenomen, te realiseren.

De minister concludeert dat de door Tulip Oil verwachte productie binnen de bandbreedte van het maximaal toegestane productievolume van het vigerende instemmingsbesluit valt.

Bij planmatig gebruik en beheer van de ondergrond moet er sprake zijn van een efficiënte winning van de delfstof, waarbij de wijze waarop het gas wordt gewonnen, het tempo waarmee en de hoeveelheid te winnen gas van belang is. In het kader van het planmatig beheer vindt de minister het van belang dat van het technisch winbare gas in een gasveld, mits veilig, een zo hoog mogelijk percentage ook daadwerkelijk wordt gewonnen. Daarnaast dient een andere gebruiksvorm van de ondergrond door de gaswinning niet ongewenst onmogelijk te worden gemaakt.

De minister constateert dat Tulip Oil ca 78 % van het technisch winbare gas uit de Zechstein 1 en 2 reservoirs verwacht te produceren, hetgeen het SodM en TNO aanmerken als doelmatig. Het SodM en TNO hebben het winningsplan Q10-A Rev 4.0 volgens de gebruikelijke methode getoetst op planmatig beheer en concluderen dat het winningsplan voldoet aan de wettelijke eisen. De minister acht daarmee de winning in overeenstemming met de principes van planmatig beheer.

De minister heeft in zijn instemmingsbesluit van 23 januari 2019 gesteld dat de tijdsduur van het winningsplan Q10-A van 25 tot 40 jaar zeer ruim is gekozen. De minister heeft daarom instemming verleend voor een periode van 25 jaar, derhalve tot en met 31 december 2044. De minister ziet geen aanleiding om deze termijn te wijzigen.

Conclusie wijze van winning

De minister stelt vast dat door de gevraagde aanpassing met het plaatsen van boorput Q10-A-6, de maximaal te verwachten hoeveelheid te winnen gas uit de Zechstein 1 en 2 reservoirs, zoals in het winningsplan Q10-A-Res 4.0 is opgenomen, beter kan worden gerealiseerd. Daarnaast wordt ook een andere vorm van gebruik van de ondergrond niet onmogelijk gemaakt. De aanpassing die het winningsplan beoogd is in overeenstemming met het planmatig gebruik en beheer van de ondergrond. De minister concludeert dat de plaatsing van de

nieuwe boorput niet leidt tot een andere beoordeling van de effecten van de wijze van winning, dan bij het vigerende winningsplan waarmee van 23 januari 2019 is ingestemd.

DGKE-WO / 19186214

5.2. De effecten van bodembeweging als gevolg van de winning en de maatregelen ter voorkoming van schade

Bodemdaling

Verzoek tot wijziging instemmingsbesluit

Bodemdaling door gaswinning manifesteert zich aan de oppervlakte in de vorm van een platte, zeer gelijkmatige schotel.

Tulip Oil geeft in het verzoek tot wijziging van het winningsplan aan, dat in het vigerende winningsplan van 2018 een bodemdaling van minder dan 8,4 cm is voorspeld als gevolg van de gaswinning uit het gasveld Q10-A. De gewijzigde productie met de nieuwe boorput Q10-A- zal volgens Tulip Oil geen extra bodemdaling tot gevolg hebben, nu de totale hoeveelheid te winnen gas uit dit voorkomen niet wijzigt. De bodemdaling blijft daarbij binnen de bandbreedte van de toegestane bodemdaling op basis van het geldende winningsplan.

Adviezen

Advies SodM

Aangezien het instemmingsbesluit van het vigerend winningsplan dateert van 23 januari 2019 constateert het SodM dat er nog geen (relevante) metingen van de bodemdaling beschikbaar zijn. Omdat de extra boorput geen invloed heeft op de prognose omtrent productie, bodemdaling (compactie) en bodemtrilling ten opzichte van het vigerend winningsplan, acht het SodM, gelet op haar advies van 17 juli 2018, hierover geen aanvullend advies nodig.

Advies Tcbb

De Tcbb kan zich vinden in de haar ter beschikking staande gegevens van Tulip Oil en in de beoordeling en adviezen van het SodM en TNO ten aanzien van de bodembeweging.

Beoordeling bodemdaling

De minister heeft in zijn instemmingsbesluit van 23 januari 2019 met het winningsplan Q10-A van 13 april 2018 geconstateerd dat Tulip Oil uitkomt op een verwachte bodemdaling door de gaswinning uit het gasveld Q10-A van minder dan 8,4 cm. De minister is in zijn beoordeling, op basis van het advies van het SodM en TNO, er van uitgegaan dat het aannemelijk is dat de bodemdaling als gevolg van gaswinning uit de gasvoorkomens van het winningsplan Q10-A en thans van het winningsplan Q10-A-Rev 4.0, in het diepste punt van de bodemdalingsskom maximaal 13 cm kan gaan bedragen.

De minister stelt vast dat Tulip Oil in het huidige winningsplan opnieuw uitgaat van een bodemdaling van minder dan 8,4 cm. Nu Tulip Oil geen onderbouwing geeft dat de beoordeling door het SodM en TNO onjuist zou zijn, ziet de minister geen aanleiding om op dit onderdeel van het advies van het SodM van 17 juli 2018 af te wijken.

De minister stelt, mede op grond van het advies van het SodM en TNO, vast dat de maximale bodemdaling van 13 cm, waarmee de minister op 23 januari 2019 heeft ingestemd, niet wordt overschreden.

Als gevolg daarvan zijn redelijkerwijs geen andere effecten te verwachten als gevolg van bodemdaling, dan bij de instemming op het winningsplan op 23 januari 2019 is beoordeeld.

DGKE-WO / 19186214

Bodemtrilling

Verzoek tot wijziging van het instemmingsbesluit

Tulip Oil heeft een seismische risicoanalyse (SRA) uitgevoerd voor de gaswinning uit het gasveld Q10-A conform de leidraad "Methodiek voor risicoanalyse omtrent geïnduceerde bevingen door gaswinning", die is opgesteld door het SodM. Tulip Oil geeft aan dat de kans op geïnduceerde aardbevingen als gevolg van gaswinning in het gasveld Q10-A verwaarloosbaar klein is vanwege het feit dat zowel de ratio van de Young's Moduli, als de breukdichtheid onder de kritische waarde liggen. De maximale magnitude van een eventuele aardbeving geven een range aan tussen 1.3 en 3.9. De kans dat een dergelijke maximale beving optreedt is volgens Tulip Oil verwaarloosbaar.

Advies SodM

Het SodM merkt op dat TNO constateert dat de extra productieput geen invloed heeft op de prognose omtrent productie, bodemdaling en bodemtrilling ten opzichte van het vigerende winningsplan en geen aanleiding ziet om haar uitgebrachte adviezen uit 2017 en 2018 te wijzigen. Het SodM sluit zich hierbij aan.

Advies Tcbb

De Tcbb kan zich vinden in de haar ter beschikking staande gegevens van Tulip Oil en in de beoordeling en adviezen van het SodM en TNO ten aanzien van de bodembeweging.

Beoordeling bodemtrilling

Conclusie

De minister stelt vast dat het seismisch risico voor het gasveld Q10-A ten gevolge van de extra boorput Q10-A-6 geen andere effecten als gevolg van bodemtrilling uit dit veld te verwachten zijn, dan bij de instemming van 23 januari 2019 op het winningsplan 13 april 2018 zijn beoordeeld.

Natuur en milieu

Verzoek tot wijziging instemmingsbesluit

Schadelijke effecten op natuur en milieu door gaswinning worden door Tulip Oil niet verwacht. De bodemdaling van 3 cm in het eerste jaar, oplopend tot maximaal 8,4 cm in totaal over de verwachte productieperiode van maximaal 25-40 jaar, is zeer gering in vergelijking met de morfologische dynamiek in dit deel van de Noordzee. Op de zeebodem op 20 m waterdiepte bevinden zich hier zandduinen van 2 - 3 meter hoogte die zich enkele meters per jaar verplaatsen onder invloed van de zeestromingen. Het effect van bodemdaling wordt hiermee geheel te niet gedaan.

Advies SodM

Het SodM verwacht dat er met een extra boorput geen significante nadelige gevolgen voor het milieu plaats zullen vinden.

Beoordeling natuur en milieu

Gezien de bodemdaling aan het einde van de winning van maximaal 13 cm en de afstand van ca 20 km vanaf de rand van de bodemdalingsschotel tot de dichtstbijzijnde Natura 2000-gebieden, concludeert de minister, mede op basis van de onderliggende adviezen van het SodM en de Tcbb dat door de bodemdaling als gevolg van gaswinning geen nadelige gevolgen voor natuur en milieu zullen ontstaan.

DGKE-WO / 19186214

Conclusie

De minister constateert dat de voorgenomen plaatsing van de nieuwe boorput geen andere effecten heeft op natuur en milieu ten gevolge van de productie uit het gasveld Q10-A dan in het instemmingsbesluit van 23 januari 2019 is neergelegd.

Risico's voor omwonenden, gebouwen en infrastructurele werken of de functionaliteit daarvan.

Verzoek tot wijziging instemmingsbesluit

De verwachte bodemdaling is volgens Tulip Oil maximaal 8,4 cm over een productieperiode van maximaal 25- 40 jaar. De kans op trillingen is verwaarloosbaar klein en de maximale magnitude van een mogelijke beving overschrijdt niet de screeningswaarde van 3.9 op de schaal van Richter volgens de SodM richtlijn. Het Q10-A platform is het enige bouwwerk dat zal liggen binnen het gebied dat wordt beïnvloed door bodembeweging geassocieerd met gaswinning uit Q10-A. Het bodemprofiel van het centrum naar de rand van de bodemdalingsschotel (2.6 – 4.6 km) is zo geleidelijk dat dit geen invloed zal hebben op kabels of verbuiging op de zeebodem.

Adviezen

Advies Tcbb

De Tcbb kan zich op basis van de haar ter beschikking staande gegevens vinden in de beoordelingen van Tulip Oil, SodM en TNO. Het risico op schade door bodembeweging is, mede gezien de ligging van het voorkomen ruim buiten de kust, naar het oordeel van de Tcbb onveranderd gebleven. De Tcbb ziet, geen aanleiding om haar advies van 13 november 2018 te wijzigen. De Tcbb ziet derhalve geen reden om uit het oogpunt van de mogelijke gevolgen van bodembeweging te adviseren om instemming te onthouden aan het voorliggend verzoek van Tulip Oil tot wijziging van het instemmingsbesluit Q10-A.

Beoordeling risico's voor veiligheid en schade

De minister constateert dat het SodM en de Tcbb het aannemelijk vinden dat het risico op bevingen en door de gaswinning eventueel veroorzaakte schade beperkt is. Daarmee onderschrijven SodM en TNO de conclusie van Tulip Oil.

Conclusie

De minister concludeert dat de aangevraagde wijziging van het instemmingsbesluit uit 2018 niet leidt tot een andere beoordeling van de effecten en risico's voor omwonenden, gebouwen en infrastructurele werken of de functionaliteit daarvan.

6. Eindbeoordeling

DGKE-WO / 19186214

Gelet op artikel 36, derde lid en artikel 34, vierde lid, onderdeel b, van de Mijnbouwwet komt de minister samenvattend tot de volgende beoordeling van het verzoek tot wijziging van het instemmingsbesluit.

De minister komt tot de conclusie dat het verzoek tot wijziging van het instemmingsbesluit van 23 januari 2019 met de uitbreiding van een extra boorput voor het gasveld Q10-A

- de effecten van de wijze van gaswinning,
- de effecten van bodembeweging als gevolg van de gaswinning en de maatregelen ter voorkoming van schade door bodembeweging en
- de risico's voor omwonenden, gebouwen en infrastructurele werken of de functionaliteit daarvan,

niet wijzigd zodat afdeling 3.4 Awb niet van toepassing is.

De minister is van oordeel dat met het plaatsen van boorput Q10-A-6 zoals is beschreven in het winningsplan aangemerkt wordt als planmatige winning. Daarnaast verwacht de minister geen nadelige effecten uit het gasveld Q10-A, anders dan bij het instemmingsbesluit van 23 januari 2019 is voorzien.

gelet op de artikelen 34, derde lid, en 36 van de MbW;

7. Besluit:

Artikel 1

De minister van Economische Zaken en Klimaat stemt in met het verzoek van 24 april 2019 van Tulip Oil Netherlands Offshore B.V. tot wijziging van zijn instemmingsbesluit van 23 januari 2019 met het winningsplan Q10-A en bijbehorende bijlagen. Ten gevolge van deze instemming maken de onderwerpen van deze wijziging thans deel uit van het - aldus gewijzigde - winningsplan Q10-A van 13 april 2018.

Artikel 2

De voorschriften verbonden aan het instemmingsbesluit van de Minister van Economische Zaken van 23 januari 2019 (kenmerk DGKE-WO / 19012741) blijven onveranderd van kracht en gelden voor zover van toepassing eveneens voor deze wijziging.

De minister van Economische Zaken en Klimaat,
namens deze:

MI-lid Directie Warmte en Ondergrond

Rechtsmiddelen

DGKE-WO / 19186214

Tegen dit besluit kan binnen zes weken na bekendmaking van dit besluit een bezwaarschrift worden ingediend, door degene wiens belang rechtstreeks bij dit besluit is betrokken.

Het bezwaarschrift moet worden ingediend bij de minister van Economische Zaken en Klimaat, directie Wetgeving en Juridische Zaken, Postbus 20401, 2500 EK Den Haag en bevat ten minste:

- de naam en het adres van de indiener;
- de datum van ondertekening;
- het kenmerk of een omschrijving van het besluit waartegen het bezwaar is gericht;
- de gronden van het bezwaar.